

22.01.1993. godine - akcija "MASLENICA", pa podsjetimo se kako je to bilo.....

Operacija Maslenica, oslobodilačka operacija Oružanih Snaga Republike Hrvatske i pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova RH. Vojna je akcija planirana i izvedena u razdoblju od 6. do 27. siječnja 1993., dok su borbe na terenu počele 22. siječnja 1993. u 6 sati. Tijekom akcije hrvatski vojnici i policajci oslobodili su zadarsko zaleđe, Masleničko ždrilo i zrakoplovnu luku Zemunik, a naknadno je oslobođena i brana Peruća, koju su pobunjeni Srbi digli u zrak.

O oslobodilačkoj akciji Maslenica bilo je i ovakvih izjava, jedna od njih je i gospodina predsjednika u odlasku Stjepana Mesića

UVOD Operaciju su planirali i izveli generali Janko Bobetko, Ante Gotovina, Ante Roso, Mirko Norac i Mladen Markač. U izvedbi operacije Maslenica bile su angažirane sve grane oružanih snaga, a sudjelovale su postrojbe tadašnjeg Zbornog područja Split (4. gardijska brigada "Pauci", taktičke grupe 112. i 113., 126. brigada, 7. domobranska pukovnija, 40. inženjerska bojna, 72. bojna VP), specijalne postrojbe MUP-a, dijelovi 9., 3., 2., i 1. gardijske brigade, dijelovi postrojbi GSHV-a, te Središnja elektroničkog djelovanja Split, kopnene, diverzantske i pomorske snage HRM-a i eskadrila helikoptera HRZ-a. PRIJE OPERACIJE Neprijatelj u svojim nakanama komadanja Hrvatske 1991. godine gotovo i uspio i to upravo na području Novskoga Ždrila, gdje je u početnim silovitim napadajima komunikacijski presjekao Hrvatsku na dva dijela ugrozivši čitavo Hrvatsko primorje. Time je zapriječio prometnu i gospodarsku povezanost između sjevera i juga Hrvatske a čitav se promet otežano odvijao preko otoka Paga gdje je uslijed nevremena često bio u prekidu trajektni promet. Hrvatski puk u Dalmaciji, ali i onaj u Herceg Bosni, kojem se u to vrijeme jedino tim putem mogla dostavljati pomoć, bio je doveden u gotovo nemoguću situaciju. U vremenu pred izvođenje te operacije Hrvatska je nastojala brojnim pregovorima, potpisanim sporazumima i primirjima s pobunjenim Srbima, potaknuti dogovorno rješavanje svih pitanja, međutim nije naišla na razumijevanje pobunjenih četnika koji su sve dogovoreno izigrali. Ne samo da nisu bili spremni za postizanje mirnog rješenja, već su upravo u to vrijeme nastavili sa ubojstvima, maltretiranjem i protjerivanjem preostalih Hrvata iz zadarskog zaleđa pljačkajući njihovu imovinu i paleći kuće. U tome ih nisu niti pokušavale međunarodne snage UNPROFOR-a, pristigle osam mjeseci ranije, koje su prema Vanceovom planu trebale pružiti sigurnost i zaštitu preostalim Hrvatima u UNPA zonama, osigurati prekid vatre, povratak prognanika i tzv. ružičastih zona pod hrvatsku vlast. Cilj operacije bio je povezati sjever s jugom Hrvatske pravcem Zadar - Maslenica - Karlobag i odbaciti srpske snage iz Rovanijske, Novskog Ždrila, Maslenice i od magistrale Posedarje - Zadar. Akcija je bila ključna za obranu i daljnja vojna djelovanja Hrvatske vojske. POČETAK OPERACIJE Neposredno prije početka same akcije neprijatelj se na svim položajima u Sjevernoj Dalmaciji ojačava, utvrđuje, dovozi streljivo pogonsko gorivo, te provodi djelomičnu mobilizaciju. Bitno pojačava ljudstvo na svim pravcima, te na taj način jasno daje do znanja da se ne odriče ideje o stvaranju Velike Srbije na liniji Virovitica - Karlovac - Karlobag. Dva mjeseca ranije hrvatski i bosanski Srbi u Prijedoru potpisuju Deklaraciju o suradnji koja teži ujedinjenju svih srpskih zemalja. Uvidjevši da kršenju sporazuma nema kraja te da pobunjeni Srbi čine sve kako bi izigrali Rezoluciju Vijeća sigurnosti UN-a i procjenjujući inertnost te neučinkovitost snaga UNPROFORA, hrvatsko državno vodstvo, predvođeno dr. Franjom Tuđmanom, početkom siječnja 1993. donosi odluku o provedbi antiterorističke akcije ograničenog dometa i cilja sa svrhom ponovnog cestovnog povezivanja sjeverne i južne Hrvatske, koja je u svakom pogledu trpila zbog prometne izoliranosti. U odnosu na razdoblje do sarajevskog primirja, HV je u značajnoj mjeri demobilizirana; neke prièuvne brigade preformirane su u lake pješačke domobranske pukovnije (domobranstvo kao teritorijalna komponenta OS ustanovljuje se u prosincu 1991. godine), tako da se glavne manevarske snage sastoje od profesionalnih brigada koje su sve bolje opremljene težom tehnikom. Zadaća oružanih snaga bila je osloboditi zadarsko zaleđe i grad Zadar od neposrednog neprijateljskog djelovanja, odbaciti neprijatelja od hrvatske obale, presjeći osnovne putne pravce Gračac - Obrovac i Benkovac - Knin te osloboditi komunikaciju Zadar - Maslenica - Karlobag radi ponovnog povezivanja sjevera i juga Hrvatske, trebalo je osloboditi zračnu luku Zemunik, te zauzeti ključne objekte na Velebitu koji će služiti kao oslonac izvođenju aktivne obrane i daljnjim napadnim djelovanjima. Po dobivanju zadataka za pripremu i izvedbu operacije Maslenica, načelnik GS OSRH, general Bobetko osobno vršio obilazak dijela postrojbi i zapovjedništva HV-a izviđajući prostor na Velebitu na kojem su bile raspoređene specijalne postrojbe MUP-a RH. Izdaje zapovijedi za poduzimanje mjera popune postrojbi, izviđanje prostora pod nadzorom neprijatelja, pripremu te pregrupiranje i dovođenje dijela snaga s drugih bojišnica na zadarsko područje. Hrvatska vojska s nestrpljenjem je dočekala taj trenutak. S iznimno visokom razinom odlučnosti i pripremljenosti, inicijativom pojedinaca i postrojbi krenula je u oslobađanje Domovine. Cijela operacija pripremljena je u potpunoj tajnosti, a u tu svrhu su neposredno prije napada iskopčani svi telefoni na zadarskom području. Stoga je napad vojno - redarstvenih snaga zatekao i potpuno iznenadio neprijatelja. Započeo je snažnom topničkom pripremom 22. siječnja 1993. u 7,05 sati i trajao je 10-tak minuta. TIJEK OPERACIJE Napad su započele postrojbe raspoređene na težišnim smjerovima napada:

- Podgradina (Slivno) - Paljuv - Pridraga - Bručica;
- Rovanijska - Jasenice - Obrovac;
- Libinje - Bukva - Tulove grede - Bobija (snage MUP-a);
- Suhovare - Veljane

Postrojbe u aktivnoj obrani prešle su u napad na taktičkim smjerovima:

- Bričevci - Murvica - Smokovići;
- Stara karaula - Musapstan - Crno;
- Sv. Martin - Babin dub - Zrakoplovna baza Zemunik;
- Prkos - Kabrnja - Ražovljeva glava

Postrojbe HV-a napale su istodobno u više smjerova potiskujući neprijateljske snage prema Zemuniku,

prometnicom Zadar-Maslenica prema Benkovcu, uz obalu prema Rovanjskoj i dalje prema Obrovcu, ovladavajući dominantnim visovima na Velebitu. HV je zauzela jako neprijateljsko uporište Gradina odakle nastavlja s napredovanjem prema s. Paljuv i s. Buterini. Tijekom prvog dana neprijatelj nakratko konsolidira svoje snage i uspostavlja obranu u selu Podgradina pokušavajući izvršiti protunapad. Prvog dana (22.01.) oslobođeni su Rovanjka, Maslenica, Novsko ždrilo, Podgradina, Islam Latinski, Islam Grčki i Kašćani, a sljedećih dana Babindub, zračna luka Zemunik, Crno, Murvica, Smokovci, Paljuv, dijelovi Kašćanjske i Podgradine, a strateški iznimno važno bilo je preuzimanje nadzora nad irim područjem Velike i Male Bobije, Tulovih greda i Malog Alana na Velebitu odakle su hrvatske snage mogle kontrolirati Obrovac i Gračac. Pobunjeni Srbi pokušavali su prijetiti paniku u svojim redovima pa su putem kninskog radija emitirali smirujuće poruke praćene borbenim pjesmama i ratnim poklicima. Već drugi dan operacije, 23. siječnja, kninska radio postaja više nije mogla prikriti poruke zapomaganja zbog pretrpljenih neuspjeha, a pokušavajući smanjiti paniku Milan Martić je izjavio: "Apeliram na svijest i savjest srpskog naroda krajine da više ne podliježe ustaškoj propagandi, jer se ne smije ponoviti južera situacija kada nam je iz Krajine pobjeglo 10 000 ljudi".

Tijekom slijedeća tri dana (23., 24., i 25. 1.) trajali su daljnji napadi u kojima je oslobođen Novigrad s. Kašćani, s. Maslenica, s. Smokovci i s. Reljaci, a na Velebitu OS RH su izbile na crtu Sveti Rok - Mali Alan - Tulove grede - Bobija (planina). 25.01. postrojbe HV-a u popodnevnim satima ovladavaju i selom Kašćanjske i jakim neprijateljskim uporištem Ražavljeva glava, koje neprijatelj slijedeća dva dana intenzivno napada jakim topničko-raketnom vatrom, pa su na Kašćani i snage uz pretrpljene gubitke bile primorane na uzmak organizirajući obranu na crti Ambar - dio Kašćanjske - Ivkovići.

Glavni ciljevi operacije ostvareni napadima postignuti su već nakon 72 sata, ali zbog pritiska međunarodne zajednice i prijetnji sankcijama 25. siječnja je zaustavljeno napredovanje OS RH nadomak Obrovca i Benkovca. To su srpske snage iskoristile da se priberu, dovuku pojačanja i izvrše protunapad, koji je odbijen uvođenjem svježih snaga od kojih je jedan dio helikopterskim desantom prebačen iz Slavonije i uveden izravno u borbu. Snažnije borbe za dostignute crte i stabilizaciju bojišnice potrajale su još 2-3 dana. Posebno teško bilo je pripadnicima specijalne policije na Velebitu koji su napadna djelovanja izvodili u nepovoljnim klimatskim i terenskim uvjetima, po izuzetnoj hladnoći, snijegom i ledom prekrivenim strminama, a sve praćeno hladnim zimskim vjetrovima. Zbog toga su pripadnici ove postrojbe već u prvim danima imali troje poginulih pripadnika.

Hrvatske snage uspjele su u teškim borbama zauzeti predviđene objekte. Srpske snage odbačene su i iz zadarskog zaleđa i iz Rovanjke, zauzet je Zemunik, otvorena je prometnica Zadar - Maslenica, a na Velebitu hrvatske su snage osvajanjem Tulovih Greda izbile iznad Obrovca s južne i Gračaca sa sjeverne strane.

Dostignuta je crta bojišnice nakon izvedbe operacije Maslenica: - Sveti Rok - Kašćani - Vučja draga - M.Bobija tt 520 - Pariževačka glava - kanjonom Zrmanje - Narandžani - Baturi - Sveti Martin - Barabe - Buterini - Mađorija - Pozderi - Kašćani - tt 145 - Drage - Vlaka tt 95 - Brdine - Gradina - D.Zemunik - Jabuka tt 90 - Ražavljeva glava tt 165 - Mastelje - M.Blato.

Potpuno neplanirano, odmah iza operacije Maslenica na sinjskoj bojišnici provedena je oslobodilačka akcija HV-a na brani Perućak čime je konačno otklonjena prijetnja srpske vojske koja je računajući na Perućkom jezeru planirala izazvati katastrofu nesagledivih razmjera. POLITIČKI PRITISCI, SRPSKI PROTUNAPAD I DOVRŠENJE OPERACIJE četiri dana nakon početka napadaja Vijeće sigurnosti UN donosi rezoluciju 802 kojom traži da Hrvatska vojska i policija prekinu borbena djelovanja i napuste oslobođeni teritorij. Uslijedila je zapovijed za prekid akcije i uspostavljanje aktivne obrane na dostignutoj crti, no ne i povlačenje s oslobođenog područja jer je cilj akcije bio povezati sjever i jug Hrvatske i maknuti neprijatelja iz neposredne blizine Zadra. Tijekom trajanja borbi dio tzv. međunarodne zajednice poduzeo je diplomatsku ofenzivu protiv Hrvatske. Pokrovitelji velikosrpskoga projekta u Londonu i Parizu dosta su nediplomatski javno pokazali pristanost i frustriranost zbog uspjeha Hrvatske vojske, te su poslali nosač zrakoplova u Jadransko more i otvoreno zaprijetili vojnom intervencijom.

Zbog stranih pritisaka OS RH zaustavile su napredovanje nadomak Obrovca i Benkovca, što su lokalni Srbi i srbijanske paravojne postrojbe iskoristili za dovođenje pojačanja i protunapad. Po riječima generala Janka Bobetka: «Operaciju smo izveli u dvije etape, dok treća etapa nije realizirana zbog intervencije iz svijeta, pa čak i ozbiljnih prijetnji... Početni odnos snaga, s kojim smo krenuli u prvu etapu, bio je otprilike po tri i pol tisuće ljudi na objema stranama. U drugoj etapi operacije neprijateljske snage su narasle na gotovo osam tisuća ljudi... Našim su snage na širokoj fronti u tom trenutku bile neukopane i neorganizirane za obranu, s rijetko zaposjednutom linijom. To je bio najopasniji trenutak cijele operacije. Po odnosu snaga, mogli su nas razbiti, ući u Zadar i pretvoriti operaciju "Maslenica" od velike hrvatske pobjede u veliki hrvatski poraz.» Naime, srpskim je snagama došla pomoć iz Srbije, sastavljena velikim dijelom od tzv. «Arkanovaca», tj. pripadnika paravojnih postrojbi kojima je zapovijedao Željko Ražnatović-Arkan. Protunapad srpskih snaga, sastavljenih od lokalnih srpskih postrojbi, Arkanovaca, te dijela vojnih jedinica iz Srbije i Bosne i Hercegovine, kojim je zapovijedao general Ratko Mladić, odbijen je helikopterskim desantom dijela 3. gardijske brigade. Hrvatska Vojska je potom krenula u novi napad, no taj je zaustavio predsjednik Franjo Tuđman zbog prijetnji sankcijama koje su pokušavali nametnuti već spomenuti krugovi tzv. međunarodne zajednice. GUBICI Hrvatska strana: Za vrijeme napadnih djelovanja tijekom operacije, od 22. do 25. siječnja, prema izvorima s Domovinskog rata Online poginulo je 13 hrvatskih branitelja, slijedeća dva dana (26. i 27. siječnja) u obrani dostignutih crta poginulo je još 6 a 70 pripadnika HV-a je ranjeno. U snažnim topničko - raketnim i tenkovskim, a povremeno i pješačko - diverzantskim, napadima neprijateljima koji su uslijedili odmah nakon "Maslenice", do 31. ožujka 1993. broj poginulih hrvatskih branitelja popeo se na 127. Agresorska strana: Pobunjeni Srbi su imali više stotina mrtvih vojnika i civila (priznali su 490); u jednoj zasjedi na Velebitu poginuo je 21 srpski vojnik, a broj ranjenih bio je tri puta veći od broja poginulih. Zarobljena sredstva neprijatelja u operaciji Maslenica su: dva tenka T-55; dva OTM-a M 60; dvije H 105 mm; tri MB 120 mm; osam MB 82 mm; deset MB 60 mm; jedanaest NST 82 mm; POLO 9K11 sa snažnim

raketa; dvijestotineèetrdeset "Zolja" RBR 64 mm; PZS 12,7 mm "BROWING"; dva PZT 20/3 mm i 20/1 mm; kamion pun "Osa" i mina za MB 82 mm; kamion pun razlièitog streljiva; inženjerijski pribor i alat; streljivo raznog kalibra oko 12000; dva terenska vozila i ostala razna vojna oprema. Operacija Maslenica ostati æe trajno zabilježena u hrvatskoj povjesnici po jasno upuæenoj poruci neprijatelju kakav ga završetak oèekuje na tada okupiranim područjima RH. U svega nekoliko dana Hrvatska vojska je u cijelosti uspješno izvršila planiranu zadaæu razbivši dotad samouvjerene neprijateljske snage. Znaèenje ove operacije oèitovalo se i prema međunarodnoj zajednici, koja je dotad izražavala duboku sumnju i nevjericu u osposobljenost i snagu hrvatskih oružanih snaga. Tu sumnju ne samo da smo demantirali već smo èitavu međunarodnu javnost uvjerali u potpunu spremnost Hrvatskog èovjeka i njegovih oružanih snaga, da i u gotovo nemogućim uvjetima obrani tisuæljetni san naših predaka za ostvarenjem potpuno slobodne i samostalne hrvatske države.

Operacija Maslenica je pobjednièkoj HV donijela niz iskustava koja su joj uvelike pripomogli u daljnjem jaèanju, organizaciji, razvoju i uporabi postrojbi, što se oèitovalo u kasnijim bitkama u kojima su oslobođena sva hrvatska područja.